[illegible] vsak četrtek in [illegible] s poštnino vred ali [illegible] s pošiljanjem [illegible] za celo leto 12 din., [illegible] pol leta 7 din., četrt leta [illegible] din. Izven Jugoslavije [illegible] din. Naročnina se pošlje na upravništvo „Slovenskega Gospodarja" v Mariboru, Koroška cesta št. 5. Dopisi se dopošlje do odpovedi. Naročnina se plačuje v naprej. Telefon interurban št. 115.

Posamezna številka stane 3 krone ali 50 para. Poštnina v državi SHS plačana.

SLOVENSKI GOSPODAR

LIST LJUDSTVU V POUK IN ZABAVO

Uredništvo Koroška c. [illegible] št. 5, Rokopisi se ne vračajo. Upravništvo sprejema naročnino, inserate in reklamacije. Cene inseratom po dogovoru. Za [illegible] kralac oglase [illegible] popust. Nezaprte reklamacije so poštnine prote. Čekovni račun poštne uprave Ljubljana št. 10.[illegible]

Telefon interurban št. 115.

16. štev. Maribor, dne 20. aprila 1922. 56. letnik.

Odpadniki.

Naš narod je vajen borbe. Močan in jak ne po številu, marveč po duhu in volji se je celo vrsto stoletij bojeval za obstanek. Njegovi protivniki so bili v orjaški premoči ter so razpolagali z vsakovrstnim in najboljšim orožjem in z vsemi prosvetnimi, gmotnimi in političnimi sredstvi. Kljub temu niso dosegli toliko zaželjene zmage: ponemčevanja slovenskega naroda in priklopitve slovenskega ozemlja Veliki Nemčiji, segajoči do Jadranskega morja. Slovenski narod je obranil in ohranil svoj jezik in svojo zemljo sebi in jugoslovanski državi, nemška sila in premoč pa se je zlomila, strla in zrušila.

Kakor ima vsaka vojska odpadnike, ki odbežijo k sovražniku, da bi mu pomogli v borbi zoper lastne brate, tako so tudi od slovenskih čet, borečih se zoper nasilno nemštvo, odpadli številni ljudje, ki so podpirali ponemčevanje in širjenje nemške sile. Bili so to po večini sebični, deloma slabotni značaji, kojim je naš narod dal nečastno ime nemškutarjev. Bili so večinoma hujši in strastnejši, nego Nemci sami, kakor to lepo izraža znan jugoslovanski pregovor: Poturica hujši ko Turek.

Borba našega naroda je sedaj dobila drug značaj in drugo smer. Naš boj gre za pravilno ureditev naše jugoslovanske države. Borimo se zoper centralizem in prevlast enega plemena v državi nad dvema drugima plemenoma. Bojujemo se za uresničenje načela o vsestranski enakopravnosti, brez katere ni dobro urejene države, ki bi zadovoljevala vse svoje državljane. Potegujemo in vojskujemo se za nedeljeno Slovenijo v okvirju Jugoslavije, za istinito samoupravo in zakonodajno avtonomijo.

Tudi v tej borbi mora naš narod beležiti številne odpadnike. Komandanti te odpadniške čete so demokrati. Njim ni nič mar za slovensko narodnost in njene lepe svojine, ki bi se naj ohranile s slovenskim jezikom vred. Slovenstvo bi naj utonilo v nekem meglenem jugoslovanstvu ali pa, kakor zahtevajo drugi, v srbstvu. V smislu poslednjih je sladki in dobrikajoči se dr. Ilešič zapisal v »Srbski čitanki« za četrti razred ljudskih šol: »Slovenski jezik je v istini samo narečje lepega srbskega jezika«. Ako je samo narečje srbskega jezika, ne pa samostojen jezik, je po sebi razumljiva posledica, da se mora umakniti srbskemu jeziku. Zato demokrati na vsa usta govorijo o edinstvenosti države in naroda ter so po celi državi raztrobili centralizem kot najboljšo, da edino dobro obliko državne ureditve. Avtonomizem pa, ki edini more ohraniti slovenski jezik in vse lepe svojine slovenskega plemena in njegove kulture in prosvete, psujejo kot nevaren za državo, ker baje hoče državo razdeliti in njeno edinost razbiti. Slično so v nekdanji državi nemškutarji pobijali avtonomistična slovenska stremljenja.

Demokrati so duševni komandanti one odpadniške čete, ki se oblači v kmetsko oblačilo ter se diči z naslovom samostojnih kmetov. To so liberalne in centralistične srake, ki se dičijo s pavovim perjem slovenske samostojnosti. Tako grdo še ni nobena stranka varala slovenskega ljudstva, kakor so to storile samostojne srake. V svoj žep so pobasale cele kupčeke bankovcev, ki so jih prejele kot plačilo za svoje centralistično regetanje v Beogradu. To ceno mora kajpada plačati naš narod ne samo s svojim davčnim denarjem, marveč z izgubo slovenske samostojnosti in avtonomije. V 4. stoletju pred Kristusom je v mestu Efezu v Mali Aziji živel nek čudaški človek z imenom Herostrat, ki je zapalil kras svojega rojstnega mesta, tempelj boginje Artemide, da bi se proslavil pred svetom. V 20. stoletju po Kristusu pa živijo med malim slovenskim narodom ljudje z imenom samostojni slovenski kmetje, ki so zapalili lepi dom slovenske samostojnosti in samouprave, ne za to, da bi se proslavili, marveč, da bi se obogatili.

O Veliki noči se je demokratsko-samostojnim odpadnikom pridružil nekdanji voditelj Slovenske ljudske stranke, dr. Šusteršič. Mož je ob prevratu zbežal iz Slovenije, ker se ni čutil varnega, in sedaj živi na Tirolskem. Tri leta je kuhal jezo in o letošnji Veliki noči je izdal izdelek svoje jeze in užaljenosti v obliki knjižice, ki ji je dal naslov: »Moj odgovor«.

Šusteršičeva knjižica je v odpadniškem taboru vzbudila celo burjo veselja. Ljudje, ki so prej imeli za Šusteršiča samo psovko kakor Kajn, izdajica, rovar, plačani agitator za cesarja Karla itd., so pozabili na svoje čisto jugoslovansko navdušenje ter kakor žejen človek v globokih požirkih pijejo besede, ki jim kipijo nasproti iz Šusteršičeve knjižice. In zakaj? Zato ker Šusteršič grdi in sramoti tisto stranko, kateri je bil dolgo časa načelnik. Katoliška stranka, ali kakor jo poliberaljeni dr. Šusteršič imenuje, klerikalna stranka je po Šusteršičevem mnenju nepotrebna, ker je večina prebivalstva v naši državi pravoslavne vere, ker je vladarska hiša pravoslavna in ujedinjeni narod po svojem bistvu protiklerikalen.

Ako bi Šusteršičevi razlogi bili pravilni in resnični, bi katoliške ljudske stranke ne smelo biti v nobeni državi, kjer so člani katoliške cerkve manjšina prebivalstva. In vendar imajo katoličani v Nemčiji, kjer je večina prebivalstva protestantovske vere, svojo mogočno katoliško stranko z imenom Centrum. Ta stranka je bila ustanovljena v sedemdesetih letih preteklega stoletja, preživela je vojno in sedaj po vojni je ena izmed najjačjih in najvplivnejših strank v Nemčiji, saj je nemški državni kancler dr. Wirth član katoliškega Centruma. Ako bi imel od liberalcev najeti Šusteršič prav, katoličani v Nemčiji slpoh ne bi smeli imeti svoje stranke, marveč bi morali vse vodstvo politike in vse politično delovanje prepustiti protestantom. Na Nizozemskem so katoličani v manjšini, pa imajo svojo lepo organizirano stranko, ki je dosegla veliko političnih uspehov. O katoliški stranki v Belgiji ni treba govoriti, ker je po vsem svetu znano njeno vzorno ustrojstvo in plodonosno delo. Pripomniti je še treba, da katoliška ljudska stranka v Italiji prav lepo napreduje in da se je že tudi v Španiji začela njena organizacija prav lepo razvijati.

Ako bi Šusteršiču strast in užaljenost ne bila zaslepila oči, bi moral videti to, kar se okoli njega godi na svetu, in ako bi še znal stvarno misliti, bi moral priti do zaključka: Ako je kje potrebna stranka katoliškega ljudstva, je potrebna tam, kjer so katoličani v manjšini, in to je tudi v naši državi. Pri nas pa je tem bolj potrebna, ker se morejo katoličani še le boriti, da dosežejo enakopravnost s pravoslavnimi.

Slovenska ljudska stranka tudi Šusteršiču za to ni po godu, ker s svojo borbo za avtonomijo nedeljene Slovenije neti in podžiga plemenski boj. Njemu ni več za slovenski narod, kojega v prejšnjem pomenu besede ni več. »Če danes govorimo o našem narodu«, piše Šusteršič, »nismo več upravičeni omejiti ta pojm na slovensko ljudstvo, ker se je razširil na tri raznoverska plemena in različna ljudstva, ujedinjena v političen državotvoren narod«. Da bi se prihlinil beogradskim mogotcem, je Šusteršič srečno prijadral v pristan beogradskega centralizma, kamor so že davno zapluli s svojimi strankinimi barčicami Žerjav, Kukovec in Pucelj.

Šusteršič se zelo moti, ako misli, da bo s psovanjem naše stranke in njenih nekdanjih in sedanjih voditeljev, rajnega dr. Kreka in sedanjega načelnika dr. Korošca razdrl trdno strnjene vrste naše stranke. Štajerci smo bili vedno na strani dr. Kreka, ker Šusteršiču nismo zaupali, in zato ga tudi nikdar nismo marali. Usodnega leta 1917 smo se odločili za Kreka in Korošca in tako smo s svojim vplivom mogočno soodločevali, da je bil dr. Šusteršič vržen s strankinega vodstva in potem iz stranke. Da smo Šusteršiča prav poznali, in pravilno z njim ravnali, dokazuje njegovo sedanje zmerjanje in psovanje stranke, katero bo imelo to dobro posledico, da mu bo odvzelo zadnjega pristaša in prijatelja na Kranjskem.

Vrste naše ljudske in kmetske stranke so danes bolj strjene in edine, kakor kedaj poprej. Naše vrste se pomnožujejo od dne do dne. K nam prihajajo tisti, ki so zapeljani po lažeh in obljubah v novembru 1920 pri volitvah odpadli od nas. Bili so odpadniki vsled lahkovernosti in nepremišljenosti. Ko so izpregledali, so uvideli svojo zmoto in zato se vračajo k naši stranki, ki je najkrepkejša in edina braniteljica naše vere in narodnosti, obstoja in napredka našega naroda. Komandantom odpadniške čete Žerjavu in Kukovcu, ki se ravno sedaj na vso moč trudita za demokratsko stranko pridobiti tudi kmetsko ljudstvo ter delata za združitev vseh takozvanih naprednih sil, ne bo nič pomagalo, ako jim je prišel na pomoč dr. Šusteršič s svojimi ostudnimi napadi na ljudsko stranko in njene voditelje. Naše ljudstvo in naša ljudska stranka bo preko teh odpadnikov šla naprej v svojem boju za ohranitev in dobrobit slovenskega naroda in za pravično ureditev naše jugoslovanske države.

Ali bo kedaj boljše?

Mnogi, rekel bi večina našega ljudstva je mnenja, da v naši državi ne bo nikoli boljšega gospodarstva. Osobito dvomijo ljudje, da bi se kedaj zboljšala naša valuta (t. j. vrednost denarja) in da bi padla draginja. To so dvomi, koje slišimo ob vsaki priliki. Ali je res tako?

Odgovor: Naša država, naša zemlja je bogata na naravnih zakladih, a pametno in smotreno izrabiti jo je treba. Dvigniti zaklade, jih uporabiti doma in jih izvažati. V tem leži en ključ do zboljšanja naših gospodarskih razmer. Drugi ključ je pametna vlada, ki bi gojila med državljani zadovoljstvo in skušala odstraniti vse, kar danes zavira napredek v gospodarstvu.

Gradba železnic in pristanišč za ladje je prva naloga naših državnikov, da zboljšajo naš položaj. Država sama velikih železnic ne more graditi, ker nima denarja. Ponujajo se nam Amerikanci, Angleži in Francozi, da zgradijo dvotirno železnico iz sredine naše države do morja. Nadalje je treba na ta način zvezati Hrvatsko in Slovenijo z močnimi železniškimi progami z morjem. Na tisoče hektarjev pragozdov v Hrvatski, Bosni, Stari in Novi Srbiji je nedostopnih. Les gnije. Bogati rudniki v Bosni, Crnigori, Srbiji in Makedoniji so neizrabljeni, ker ni železnic, ni cest, ni ljudi, ki bi jih dvignili in izrabili. Železo kupujemo za drage novce v tujini, a v naši zemlji ga leži nakopičenega toliko, da bi ga lahko imeli še za izvoz. Ravno tako je naša zemlja bogata na drugih dragocenih rudah: soli, bakru, svincu itd. A kaj nam koristi zaklad v zemlji, ako ga nihče ne dvigne in če ni železnic in cest!

In koliko ima naša država žitnih polja! Zemlja rodi na našem jugu brez gnoja. Obdeluje se površno. Ako bi se z naprednim gospodarstvom in obdelovanjem produkcija (pridelek) še dvignila, bi to znašalo mnogo miljonov dobitka za narodno in državno gospodarstvo. In kar je še glavno: kruha mora biti na ta način dovolj za vse in po ceni.

Glavno, na kar pozabljamo, pa je: Dvignimo veselje do dela! Delavcem in sploh vsem, koji pridelujejo bodisi živila, bodisi industrijske izdelke, mora dati država možnost, da bodo imeli dovolj kruha, dovolj sredstev za preskrbo družine. S pošteno plačo jih nagraditi zapridno delo, delavcem dati pri velikih podjetjih pravico do soudeležbe pri dobičku, in videli bomo čudeže. Nemčija nam je — vzgled! Tepena po krvavi vojski, se je Nemčija ojačila s pridnim delom v toliko, da plačuje ogromno vojno odškodnino in se gospodarsko ojačuje. Vsak delavec v tovarni je tam deležen dobička, po mnogih obratih so delavci celo solastniki tovarn. In pri nas? Dosedaj naši centralisti de-

Zaklad na otoku.

(Konec.)

»John Silver«, mu je rekel, »hudoben človek ste in goljuf! Pa rekli so mi, naj vas ne preganjam in ne bodem vas! Ampak vaši umorjeni tovariši vam visijo na vratu kakor mlinski kameni!«

»Prisrčna hvala, gospod!« je dejal Dolgi John in iznova pozdravil.

»Hvaležni mi smete biti!« je vzkliknil graščak. »Proti svoji vesti in dolžnosti delam, če vas ne kaznujem! Ne pridite mi blizu!« —

Stopili smo v votlino.

Široka je bila in zračna. Studenec je izviral v njej, obdan od praproti in drugega zelenja. Tla so bila peščena. Poleg velikega ognja je ležal na kosmati koži divje koze kapitan Smollett in iz kota votline je sijal moten blesk — Flintov zaklad, veliki kupi zlatnikov in cele kepe suhega zlata — — —.

To je bil zaklad, ki smo ga prišli iskat, nesrečno zlato, ki je zahtevalo že toliko človeških žrtev. Sedemnajst mož samo od posadke »Hispaniole«! Pa koliko krvi je teklo, predno je bilo nadrano in naropano to zlato, koliko ladij napadenih in potopljenih na dno morja, koliko laži in grozote in krvoločnosti je povzročilo — noben živ človek bi ne mogel vsega tega povedati! Le trije so že živeli od tistih, ki so naropali zaklad, — Silver, Morgan in Gunn, — vsak izmed njih je imel svoj delež na teh pregrehah in zločinih in vsak je zastonj upal, da bo imel tudi delež na zlatu —.

»Pojdite sem, Jim!« mi je dejal kapitan. Priden fant ste, pa mislim, midva ne pojdeva več na morje. Preveč vas imam rad! — To ste pa vi, Silver? Po kaj ste prišli?«

»Pokorno javim, gospod kapitan, da sem se vrnil k svoji dolžnosti!« je odgovoril mož.

»Ah —!« je dejal kapitan Smollett,druga pa nič. —

XXXIV.

Obilo dela nas je čakalo drugi dan.

Težke kupe zlata je bilo treba znositi celo miljo daleč doli k čolnu in jih nato zvoziti tri mile daleč k »Hispanioli.« To je bil utrudljiv posel za tako majhno število delavcev.

Ubegli uporniki nas niso motili. Postavili smo stražo na grič, odkoder se je videlo na vse strani, in smo šli mirno na svoje delo. Menda so pa tudi že imeli dovolj boja.

Gray in Ben Gunn sta vozila zlato na »Hispaniolo«, drugi pa so ga nosili iz votline na obrežje. Dva žaklja, eden na hrbtu, drugi na prsih, zvezana z vrvjo, to je bilo dovolj za odraslega človeka zaenkrat, pa še počasi je moral stopati.

Jaz sem bil preslaboten za tako težo, ostal sem v votlini in ves dan marljivo basal žaklje iz kozje kože, jih povezaval in pripravljal za nosače ter kuhal in stregel ranjenemu kapitanu.

To vam je bila čudna in zanimiva zbirka! Angleški, španski, francoski, portugalski, nemški in drugi zlatniki, s podobami vseh evropskih kraljev in cesarjev zadnjega stoletja, turški zlati z nerazumljivimi kljukami, podobnimi pajkovim nogam, eni okrogli, drugi štirioglati, nekateri preluknjani, da si jih lahko nabral na vrvico okoli vratu, — in toliko jih je bilo kakor listja jeseni, da me je bolel hrbet, ko sem se pripogibal za njimi, in so me prsti skeleli — ko sem jih pobiral.

Cele tri dni smo bili marljivo na delu. Vsak dan so romali milijoni na »Hispaniolo« in še več jih je čakalo v votlini. Pa ves ta čas ni bilo čuti niti glasu o ubeglih upornikih.

Na večer tretjega dne sva stopila z zdravnikom po robu griča, odkoder se je videlo na nizko vzhodno obrežje. Tema je že legala na doline.

Kar nama prinese veter na uho čudne glasove — ne vem, ali je bilo petje ali kričanje.

»Bog jim bodi milostljiv!« je dejal zdravnik. — »Uporniki so!«

»Vsi pijani, gospod doktor!« se je oglasil Silver za nama.

Silver je užival popolno svobodo. Dnevno je sicer moral slišati bridke očitke in pekoče opazke, pa delal se je, kakor da bi jih ne čul, nič ni zameril in kjer je le mogel, se je pokazal postrežljivega in hvaležnega. Kakor s psom, tako so delali z njim, le Ben Gunn se je še vedno silno bal svojega nekdanjega stewarda in tudi jaz sem bil nekoliko prijaznejši z njim, ker sem mu zares moral biti hvaležen.

»Pijani so ali pa so znoreli!« mu je godrnjaje odgovoril zdravnik.

»Tako je! In malo nas briga, kaj počenjajo!«

»Morebiti se mi bodete čudili, vi, ki ne poznate nobenega usmiljenja«, mu je prezirljivo dejal zdravnik, »ako vam povem, da bi najrajši šel med nje in jim pomagal. — Ako ne več, vsaj eden izmed njih ima mrzlico!«

»Oprostite, gospod, to bi bilo popolnoma neumestno! Izgubili bi življenje! — Vaš sem sedaj z dušo in telesom, in ne želel bi si, da bi se še zmanjšalo naše število, posebno ker vem, koliko sem prav vam hvale dolžen! Ampak ti-le ljudje ne znajo držati besede!«

»Ti-le ne!« je suho odgovoril zdravnik. »Vi pa ste mož, ki drži svojo besedo —!«

In to je bilo zadnje, kar smo čuli o upornikih. Samo strel smo še enkrat čuli v daljavi, menda so bili na lovu.